

Jeffner vill uppmärksamma något han kallar för "förgivet-taganden". För att det att jag ser att jag har två händer skall vara ett förnuftigt skäl för att tro att jag har två händer, måste jag enligt Jeffner "ta för givet" att jag har två händer och att detta är en orsak till att jag ser att jag har två händer. Det jag då tar för givet "finns där bara som en slags grund", menar Jeffner. Ja, så kan man möjligen uttrycka det, men att man tar det för givet får då inte innebära att man inte har några förnuftiga skäl för att tro det – vilket man kanske kan luras att tro. Tvärtom. Jag kan väl sägas "ta för givet" att jag har två händer – åtminstone i den meningen att jag tror det (och tror det med en mycket hög grad av övertygelse) – men samtidigt har jag ju ett förnuftigt skäl att tro detta, nämligen det att jag ser (och känner) att jag har två händer.

Jeffner menar att "vi har träffat något av ett val – ett val som vi inte ytterligare kan stödja" när vi uppfattar kausala samband snarare än att uppleva händelser som "alldeles lösa och åtskilda". Detta låter för mig väldigt egendomligt. Inte kan man väl tolka Hume så, att han ibland *väljer* att uppfatta händelser som lösa och åtskilda, hellre än som kausalt förknippade med varandra. Snarare är det väl så att man ibland kan *drabbas* av en sådan upplevelse. Att man kan ha "sitt förnuft i behåll" även om man drabbas av denna upplevelse – och därmed betvivlar kausala samband – talar inte mot att man just drabbas av den. Någon valsituation tycks det inte vara fråga om.

Låt oss så gå till moraliska påståenden. Jeffner vill här "pröva samma typ av resonemang" som för observationspåståenden, trots att han inser att det blir "besvärligt på många sätt". Han tycks alltså vara beredd att hävda att det att han *upplever* (inser, tycker) att tortyr är något moraliskt ont är ett förnuftigt skäl för honom att tro att tortyr är något moraliskt ont. Det låter konstigt, och jag tror att de allra flesta skulle ta avstånd från denna idé, även om de är övertygade om att tortyr är något moraliskt ont. Skälet är att de flesta av oss inte tror att våra moraliska upplevelser orsakas av moraliska sakförhållanden. De flesta tror nog att moraliska

sakförhållanden inte kan orsaka något alls. De olika vetenskaperna försöker ju hitta orsakerna till saker och ting, men de har hittills aldrig hittat, eller ansett sig ha skäl att postulera, några *moraliska* sakförhållanden för att förklara det som händer i naturen. (Våra upplevelser, moraliska eller icke-moraliska, religiösa eller icke-religiösa, hör ju till det som händer i naturen, eller med andra ord i vår vanliga värld.)

Men nu skulle nog Jeffner invända att man ändå kan *välja* att tro att moraliska upplevelser orsakas av moraliska sakförhållanden. De av oss som tror att orsakssamband föreligger (eller inte föreligger) i naturen helt oberoende av vad vi tror om saken skulle inte hålla med om detta. Dessutom kan man fråga sig om Jeffner har något förnuftigt skäl att välja att tro något så konstigt. Det kanske han har, men såvitt jag kan se har han i inte redovisat något sådant skäl. Jeffners ståndpunkt skulle i och för sig kunna bli rimlig om han hade en naturalistisk analys av moraliska påståenden – så att moraliska påståenden egentligen är rent empiriska – men jag misstänker starkt att han skulle ta avstånd från en sådan analys.

När vi sedan kommer till religiösa påståenden vill Jeffner gå vidare på samma linje. Om en person *upplever* att Gud visar sig för honom, så har han därmed (enligt Jeffner) ett förnuftigt skäl att tro att Gud visar sig för honom. Och för den som tror att upplevelsen i fråga verkligen orsakas av att Gud visar sig, så är ju detta fullt naturligt.

Men frågan är om en del människors religiösa upplevelser verkligen orsakas av transcendentia, utom-naturliga förhållanden, som t.ex. att den kristna guden uppenbarar sig för dem? Observera att detta är en helt legitim vetenskaplig frågeställning. Den handlar om hur vissa naturliga fenomen skall förklaras. Och liksom andra vetenskapliga frågeställningar kan den inte gärna besvaras genom något "val" eller "ställningstagande". Frågan är ju vad som är *sant*. Det är väl närmast något som psykologer och religionspsykologer (och kanske också hjärnforskare) får försöka reda ut. De kan naturligtvis ta miste. Men innan man helt enkelt *väljer* att anse att de tar miste, så borde man undersöka vad de säger. Om de nu säger något alls.

I alla händelser verkar det lite förhastat att välja att tro på *mirakel* i dessa sammanhang. Ty mirakel är det ju, om vissa fenomen i vår vanliga verklighet skulle orsakas av något övernaturligt.